

KURJER LITIEWSKI

W WILNIE DNIA 8 Sierpnia. V. S. ROKU 1866.

ROSSYA.

Z SWISŁOCZA 29 Czerwca. Wiadomo Publiczności, iż w rządzie Rossyjskim każda Gubernia powinna mieć swoje oddzielne Gimnazjum dla wygody oświecających się Synów Obywatelskich; dla Gubernii Grodzieńskiej wypadłoby go mieć w Grodnie, lecz Najjaśniejszy Imperator Wszech Rosyi za przełożeniem sobie od Magistratury edukacyjney uczynioném, wydać łaskawie raczył przywilej na założenie Gimnazjum w mieście Swisłoczy leżącym w Powiecie Wołkowyskim dziedziczném JW. Hrabu Tyszkiewicza bywszego Referendarza Litt. wielu Orderów Kawalera. Jakoż miasto z wielu miar dla muz lubiących spokojność godne, w położeniu zdrowém zabudowane, i mogąc być wzorem porządku dla wielu głównych miast, stało się przytułkiem dla Gimnazjum Gubern. Grodzień: to natychmiast opatrzone zostało w potrzebne fundusze; w gabinet fizyczny do kursu szkolnego nauk wystarczający. Dziedzic Swisłoczy chcąc godnie odpowiedzieć zaufaniu Monarchy, i wchodząc w Jego dobroczynne zamiary, przeznaczył tak dla Gimnazjum, iakoteż dla nauczycielów budowy, na ich wyporządzenie dwadzieścia kilka tysięcy darował, i wystawienie nowych Gimnazyjnych budowli nadal przyrzekł. Nie przestał na tym JW. Tyszkiewicz, chciał jeszcze dać nowy dowód przywiązania do sprawy oświecenia współrodaków, gdy na początkowy zakład biblioteki Gimnazyjney pięćset kilkadziesiąt książek oddał. Takowe przeto czyny prawdziwie nieśmiertelniające Jmie dobroczyńcy edukacyi publiczney, powinny być głoszone, częścią dla tego iżby obywatele Gubernii Grodzień: wiedzieli, iż Miastu Swisłoczy dostał się zaszczyt mienia Gimnazjum, które w narzędzia fizyczne i początkowy zbiór książek po części Klassycznych jest opatrzone, częścią dla tego, aby majątnych obywateli zachęcać do podobnej dla dobra edukacyi młodzieży uczynności. Trzeba jeszcze donieść publiczności iż na dniu 29 Czerwca odbył się publiczny popis Gimnazjum Gubern. Grodzień: w tém mieście, na którym w przytomności JW. Dziedzica i licznie zgromadzonego obojczy płci obywatelstwa młodzież zdawała sprawę z postępu w Naukach, Językach i rysunku. Czyli nauczyciele troskliwosci rządu, a uczniowie gorliwości nauczycielów dostatecznie odpowiedzieli, spodziewam się, iż którykolwiek z przytomnych popisowi obywateli zechce bezstronnie o tém publiczności dać świadectwo. Przy końcu popisu przytomni obywatele w mowie przez jednego z uczniów klasy piątej mianey, zaproszeni zostali na uroczyste otwarcie Gimnazjum, które w dniu piętnastym Września, iako w dniu obchodu koronacyi Najjaśniejszego Imperatora wszech Rosyi nastąpi.

S. PETERSBURG VS. 31 Lipca. Oświadczono najwyższe ukontentowanie Cesarzewiczowi W. X. Konstantynowi z okoliczności manewrów 1 i 2 korpusu lądowego kadetów, iakoteż Generalom, Officyerom, i kadetom. GM. Czaplic będzie Szefem Pawłogradzkiego pólku huzarów; Półkownik Panczulidzew Szefem Jngermanlandzkiego pólku dragonii; Półkownik Minstrom Kommendantem w Kizlarze i Szefem pólku garnizonowego; Półkownik Frołow Kommendantem 4 pólku strzelców. Znajdujący się przy poselstwie Neapolitańskiem Graf Ludol umieszczony w pólku Ułańskim. Formować kazano 6 pólków dragonskich, Nieżyński, Jamburgski, Serpuchowski, Arzamaski, Tiraspolski, Derptski; 11 muszkietyerskich; Brzeski, Krzemeńczugski, Miński, Neiszołtski, Jakutski, Ochotski, Kamczatski, Mingrelski, Wilmanstrandzki, Lipawski, Parnawski; 6 strzeleckich, pod n. 27, 28, 29, 30, 31, 32. Po zmarłym Królewiczu X. Saskim Xawierzeznaczona u dworu 6 dniowa żałoba. Tajny Konsyliarz Litewsko Grodzieński Gubernator Łańskoy otrzymał order S. Włodzimierza 2 klasy przy reskry-

pcie, w którym J. J. M. raczył onemu oświadczyć ukontentowanie za trudy podjęte w dobrém i pilném zarządzaniu Gubernii poruczoney.

GL. Glassenap donosi d. 26 Czerwca z Derbentu, Szich Ali Han Derbentski uczestnik spisku zbrojowego na zamordowanie G. infanteryi X. Cicianowa, obawiał się przybliżenia wojsk Rossyjskich, które w Maiu przeszły za Terek pod kommandą GL. Glassenap. Wiadomo było, że ten Han gotował się do obrony zgadywając, że celem wyprawy naszej jest ukaranie morderców X. Cicianowa. Lecz obywatele Derbentu zostający pod opieką państwa Rossyjskiego, oddalając od siebie groźne kłeski, wygnali z miasta Szich Ali Hana z małym poczetem spółników jego, klucze zaś odesłali GL. Glassenap, który do Derbentu wkroczył d. 21 Czerwca, przy radośnych okrzykach zgromadzonego ludu. W tém zdarzeniu na pochwałę zasłużył GL. Megdy Szamchal Tarkowski, który uczynił wielkie przysługi wojsku Rossyjskiemu, gdy ciągnęło przez kray onego. Mówią że Baba Han Szach Perski odebrałszy wiadomość o zdradzieckim zabiciu X. Cicianowa, oświadczył słuszną niechęć; gdyby, mówił, wodz Rossyjski był zabity lub w niewolę wzięty w bitwie, w ten czas rzecz byłaby przyjemną dla mnie.

BRYTANIA W.

LONDYN d. 1 Sierpnia. Oppozycyjne pisma donoszą, że Fox albo umrzeć wkrótce musi dotknięty nieuleczoną chorobą, albo przynajmniej prosić o uwolnienie od obowiązku na czas przydłuższy; miejsce jego zastąpić mają Lord Holland synowiec, czyliż Tomasz Grenville i G. Moira; odzyskawszy zdrowie Fox do Ministerium powróci. Inne pisma głosić nieprzestają, iż między strońnikami jego i Addingtona u steru rządowego dziś będącemi niema zupełnej zgody, pierwsi za pokojem, drudzy być mają za przedłużeniem wojny. Niedawno Canning oświadczył głośno, że Pitt przed śmiercią zamyslał uformować Ministerium z osob we wszystkich partiach dwojących naród wybranych, znać dając, że dopóki dzisiejsze Ministerium tego nie uczyni, pożyteczne być nie może dla oyczyzny. Tymczasem negocjacye nie ustają z Francuzami. Lauderdale nie wyjechał do Paryża; słychać iż obowiązek ważny podpisania pokoju zlecony będzie Lordowi Holland. Czas trudno zamierzyć; radują politycy, że rzecz przed nowym r. skończona być nie może, i śmiało twierdzą, iż nie ułatwiono jeszcze trudności zachodzących o Malte, Sycylię, Hannover. Pomnoży one nowość do składu i urzędzenia Rzeszy Niemieckiej wprowadzona niedawno, przez utworzoną w Paryżu konfederacyą niektórych stanów od Renu nazwaną; która gdyby utrzymać się miała, Jerzy 3 traciłby kray dziedziczny, Brytania W. wpływ swój do interesów Europy lądowej.

Wiadomość o tak niespodzianych odmianach, wrażenie u nas największe sprawiła; każdy widzi, że pokoy prawie niepodobny. Tak podobno sądzą Ministrowie, gdy kazali przyspieszyć wyprawę zamorską. Adm. Stirling z t. żołnierza lądowego prowadzi do Przygórka dobrej nadziei; liczniejszą dywizyę pynie do Sycylii, gdzie G. Stuart już liczy 10 t. Anglików; zachęcając obywateli całej wyspy do bronienia kraiu zaciągnął nowy regiment w Messinie, w którym Officyerami są XX. kraiowi. Mielśmy nadzieję, że Sidney Smith we Włoszech równie szczęśliwym będzie, iak był w Syrii r. 1799, gdy bronił Acre przeciw Napoleonowi; uczynił zapewne, co kazała powinność, rycerz doświadczony; lecz inne tu być musiały okoliczności, gdy Gaeta według pism Paryżkich, kapitulowała X. Hesse Philipsthal zasłużył na wieczną pamięć, utrzymując przez miesiąc 7 nieprzyjaciela pośpiech; gdyby ranionym nie został, przedłużyłoby się jeszcze oblężenie. Zastępcą jego był

Półkownik Hotz Szwaycarski obywatel, synowiec sławnego G. w służbie Austriackiej, który w bitwie pod Zurich r. 1799 poległ.

Dawno mówią o zamianie powszechny ieńców; ta jednak nie przychodzi do skutku, chociaż familie Anglików zatrzymanych urzędowe zapewnienie odebrały, że wkrótce ich oglądać mają. Cieszy nas przynajmniej uwaga, że Lord Yarmouth bawi w Paryżu. Słychać, że ten prywatny podziśdzeń pełnomocnik już uprzątnął wielorakie przeszkody, dogodził stron rozróżnionych interesom; jeden tylko został nie ułatwiony, żegluga i handel; domagają się koniecznie Francuzi, żeby morza wolnemi były dla wszystkich narodów bez określenia żadnego, ażeby Ocean ich okręta przebiegać mogły, iak ptastwo wznosi się na powietrze w miarę siły każdemu rodzajowi daney. Trudno będzie nie określoną wolność, iakiey dla siebie i drugich pożąda nieprzyjaciel, zgodzić z aktem nawigacyi Cromwella, panowaniem któregośmy dotąd utrzymywali statecznie, traktatami szczególnymi utwierdzone, naostatek z przywilejami, iakich używać chcą obojętni żeglarze podczas wojen; te okoliczności wszystkie przez Ministrów samych ułatwione być nie mogą; straciłoby więtość w Parlamencie, powagę w narodzie, odpowiedzialiby oyczyźnie, gdyby odwieczną Anglików prerogatywę naruszać śmieli. Nie wszystkie bez wątpienia narody chcą widzieć znizoną na morzu przemoc Brytańni W; pamiętając, żeśmy sił i dostatków naszych nie raz użyli na utrzymanie równowagi, zachowanie związków politycznych w Europie. W dzisiejszym stanie o ustąpieniu zdobytych krajów, zmniejszeniu floty słyszeć nie możemy cierpliwie podanych propozy-
cyi.

W rozruchu wszczętym w Tullamore między półkiem Fannowerskim i milicyą Irlandzką z tcy 10 raniono, 18 w niewolę więto, z Niemców 24 było ranionych. Ministrowie do wszystkich portów Królestwa przesłali zalecenie, żeby odtąd żaden już okręt Angielski nie wychodził do brzegów Afryki dla kupowania Murzynów. Nie wiadomo, iaki skutek wezmą zabiegi rządowe w nakłonienu nadmorskich Mocarstw, ażeby surowie zabroniły poddanym swoim kupować niewolników. To pewna, że Fox pisząc prawo, słuchał głosu ludzkości samey; omylił się rząd Francuzki, przypisując nieraz urzędownie Anglikom zdradę, żeśmy rozmyślnie do Parlamentu wprowadzili materyą o handlu Murzyńskim, dla oszukania przeciwników naszych, zaś sami szczerze nigdy nie chcąc zrękać się zysku miasta Angielskie bogacącego. Niemniej z rzetelnością niezgodne były uwagi niedawno w pismach Paryzkich umieszczone, że rząd Angielski dla tego jedynie handel ów znosi, i postronne narody do zniesienia onego skłania, żeby tymże narodom wydarł pewne korzyści. Gdyby nawet prawdą było, iż Brytańnia W. chce szkodzić nieprzyjaznym dziś Hiszpanom, i poddanym niegdyś berłu swojemu Amerykanom; nie myśli zapewne krzywdzić zprzymierzonych Portugalczyków, Szwedów, Duńczyków. Sam nawet upadek osad Hiszpańskich nie byłby dla nas bez szkody. Bo któż nie wie, że iak Brezyljskie skarby i produkta prawie wszystkie, tak część bardzo wielka skarbów i produktów całej Ameryki Hiszpańskiej, przez handel skryty lub iawny do Anglików należy.

O G. Miranda czekamy ieszcze pewniejszych doniesień; te które podziśdzeń odebrano, wątpliwości podlegają. Przytrzymany od Anglików za powrót z nie-
szczęśliwego w początkach przedsięwzięcia zapewne nie był; piszą z Barbados, iż odebrawszy znaczne posiłki od Amerykanów południowych tajemnie przysłane, udał się powtórę do prowincyi Carracas. Jąni przydają, że ma wielu strońników w dzierzawach Króla Katolickiego, którym nie dostaje tylko wodza śmiałego. W Cumana Gubernator odkryć miał zdradę między kanonierami i rzemieślnikami broń wszelką robiącemi, którzy odmianę szkoldliwą w kalibrach uczyniwszy, odkryci zasłużoną karę odnieśli. Cokolwiek było, Miranda z wysp Antylskich wypłynął, zmocniony kilku zbroynemi statkami, które iemu Adm. Cochrane ofiarował; o czém iednak słusznie wątpiemy, rozumiejąc, iż Brytańnia W. nie zechce wspierać zamysłów buntownika, ale raczey pomyśli sama o lądowaniu w Ameryce Hiszpańskiej; tu gdybyśmy nawet nie mogli podbić i utrzymać rozległych osad, otworzymy przynajmniej źródło handlu nowe. Obywatele prowincyi Plata spodziewają się przybycia woysk naszych; dla tcy przyczyny z Buenos Ayres, Montevideo ostrzeżeni o zamysłach Pophama, bogatsze sprzęty, wszelkie skar-

by wgląd kraiu wcześniej uprowadzają; niektórzy swój majątek przenoszą do Portugalskich osad, ażeby za pomocą statków obojętnych mogły być odesłane do Hiszpanii.

Słychać, że Cochrane powtórę stanął przed Martiniką uważając obróty Francuzów. Życzymy wczesnego przybycia w te strony Adm. Warren; Willaumetz kilka d. przynajmniej zabawić musiał w Fort Royal, dla naprawy okrętów cokolwiek uszkodzonych w kilkomiesięczney żegludze, nabrania wody świeżey z żywnością, złożenia chorych ludzi, których miał wielu, iak dawniej głoszono: Lecz gdyby nad mniemanie prędzey wyszedł z portu do Terranova, wodzowie Angielscy szukać go będą bez wątpienia. Flotta Królewska w miesiącu teraz składa się z 132 okrętów lin. do służby użytych, 183 fregat, 411 mniejszych statków, ogółem żagłów 753; budujemy 93 statki rozmaitey wielkości. Lord Collingwood przysłał okręt Excellent od 74 armat, donosząc Admiralicyi, że Hiszpani i Francuzi 8 okrętów lin. mają w Cadix, tyleż w Carthagenie gotowych do ruszenia na morze; nasz Admirał z 8 tylko okrętami zamyka port pierwszy, uważa drugi; wkrótce odbierze posiłek; ponieważ Adm. Rosilly w Cadix uzbraja innych 8 okrętów, na całą flotę ponieważ zabierać kazano dywizyą żołnierza lądowego, wnośiemy, że nieprzyjaciel wyprawę do Indyi zachodniey przedsięwziąć zamysła, żeby ją ubezpieczył przeciw G. Miranda.

Admiralicya nasza Admirałom Warren, Cochrane, Dacres, rozkaz dać miała, na zdobycie naprzód Martiniki, później Guadalupey, gdzie niezliczeni korsarze bogatą zdobycz chowają od lat kilku. To samo Stirling, Popham, Trowbridge, Pellew uczynią wkrótce z wyspą Francuzką i Batawią, jeżeli pokóy nie uprzedzi. Lord Minto przysłał wielkorządca osad Indyjskich siadł na fregatę G. Lake na miejscu zostanie; Dyrektorowie kompanii temu rycerzowi ofiarowali drugi urząd w naywyższej radzie Bengalu, i Komendę twierdzy William. Admiralicya prócz wysłanych dywizyi do Przygórka dobrej nadziei i Sycylii, gotuje wyprawę trzecią; na ten koniec odezwę uczyniła do kupców, którzyby rządowi niać chcieli okręta od 250 do 350 beczek. Tak ogromne przygotowania chociaż zrodzić powinny mniemanie o przedłużeniu wojny, iednak papiery nasze iedynym przykładem od lat kilku podniosły się dzisiaj do 65 procentów, co się ma zawsze rozumieć o tych które nie przynoszą nad 3 procenta, dla tych wierzytelców od Parlamentu postanowione nieodmienne, którzy w czasach szczęśliwych kapitały swoje skarbowi powierzyli; długi późniejsze zaciągano na procent bez porównania większy, X. X. d'Yorck i Cambridge wyiechali na zwiedzenie brzegów i ćwiczenie woyska. Król t. FS. darował na założenie Kościoła w Birmingham.

A U S T R Y A.

WIEDEN d. 8 Sierpnia. Po wiadomém oświadczeniu XX. Rzeskich, nastąpiło drugie od posła Francuzkiego podane. XX. powiada, Niemiec południowych i wschodnich utworzyli nowy związek dla własnego bezpieczeństwa i pokoju, przestając być członkami Rzeszy. Pochwaliła ten ich zamiar Francya, ze względu, żeby wojna nie odnowiła się na lądzie, skoro Napoleon woyska swoje z prawego na lewy brzeg Renu odprowadzi. Nowe przymierze być ma poczytane za owoc i dopełnienie traktatu Presburskiego. Dawne i późniejsze przypadki osłabiając powoli Konstytucyą Niemiecką, nakoniec ją zniszczyły; czas potargał szanowne związki. Sejm został bezwładnym prawie, znikła iedność, wyroki Trybunałów Rzeskich nie mogą brać skutku; lękać się o los własny musieli słabi; mocniejsi pokoiu nie mieli. Jak odmienna dziś postać Rzeszy! Któżby ją do dawniejszey mógł przyrównać? Zgaszony Elektorat przez wcielenie Hannoveru do Monarchii Pruskiej; oderwana prowincya przez zniesienie praw służących Pomeranii Szwedzkiej; Presburskim traktatem nadana samowładność domowi Bawarskiemu, Wurtembergskiemu, Badeńskiemu. Tey wkrótce żądać zechcą inni Elektorowie i XX; którym odmówić niepodobno; nowe zaś urządzenie czyliż się zgodzi z ustawami dawnemi?

Z tych względów oświadcza Francya, że odtąd nie uznaje Rzeszy i Konstytucyi Niemieckiej; poważa udzielność tych Panów, którzy w niey mają dzierzawy swoje, pragnąc z niemi zachować związek, iaki ma z niepodległemi w Europie Mocarstwami. Napoleon przyjmując ty-

tuł Protektora Konfederacyi Renu, chce być pośrednikiem słabszych i mocnych, ażeby kraj Niemiecki teatr nieskończonych wojen, i Francya razem długiego pokoju kosztować zaczęły. Rozumie, że woyska jego w r. 1805 raz już ostatni Ren przeszły; narody zaś na prawym brzegu tej rzeki osiadłe, wolne od wszelskiej kłeski i trwogi, w dziełach tylko znajdować będą odmalowany obraz nieszczęścia i spustoszenia ziemi przodków swoich. Oświadczył rząd Francuzki, że granic narodu swego za Renem nie chce rozszerzyć; obietnicę wiernie dotrzyma, dziś pragnąc jedynie mieć sposobność dawno pożądaną, aby użył całej bez rozdzielenia potęgi na oswobodzenie morza, rozkrzewienie handlu wolnego, utrzymanie pokoju. Bacher.

Donieśliśmy, że prócz XX. wchodzących już do wiadomego związku, innym wolność przystąpienia zachowano. Elektor Hesse Casselski o to proszony miał oświadczyć, iż do Niemiec jedynie przyłączyć się pragnie; równą dał odpowiedź Elektor Saski; Wurtzburgski nic nie odpowiedział. Pierwszemu ofiarowano imieniem związku Reńskiego zwierzchność nad dzierzawami Rzeskiej Szlachty, Krzyżackimi, Maltańskimi, Leiningen pośród krajów jego leżącymi; drugiemu nad XX. Weimar, Eisenach, Gotha, Altenburg, Schwartzburg, Reuss, Schoenburg; trzeciemu nad Coburg, Meinungen, Rechten. Tym sposobem wszystkie kraje dotąd pod imieniem Rzeszy Niemieckiej znaiome, byłyby rozerwane na 3 główne części, Austryacką, Pruską, i Reńską; ostatnia składać się miała z domów Bawarskiego, Wurtembergskiego, Badeńskiego, Saskiego, Hesse Cassel, Wurtzburg, Darmstadt, Clivii, Arcy Kanclerza Prymasa, Nassau, Ysenburg, Ahremberg, Salm, Hohenzollern, Leyen. Te tylko domy udziałem zostać miały, inne wszystkie dotąd panujące, pod zwierzchnictwem wyliczonych. Seym Frankfortski na 2 izby dzielić się powinien, Królewską i Xiążęcą; otwarcie onego przeznaczone w d. 1 Września.

Ogłoszono razem przymierze d. 12 lipca podpisane w Paryżu, którego warunki przedniejsze następują. Francya na obronę związku utrzymywać powinna 200 t. żołnierza, Bawarya 30 t. Wurtemberg 12 t. Baden 8 t. Clivia 5 t. Darmstadt 4 t. Jinni XX. razem 4 t. Xiążęta zrzekają się związku Rzeskiego, tytułów, ustaw, praw dawnych, przyjmując nowe. Arcy Kanclerz będzie Prymasem, którego rzadca Francuzki ma wybierać; Baden, Darmstadt, Clivia W.W. XX. Żaden z związkowych w obcey służbie zostawać nie może; inaczej kraju swojego rzady synom oddać powinien. Spory zachodzące między związkowemi Seym Frankfortski ułatwia; Prymas w obu izbach prezyduje, on przepisze porządek Seymowania, który potwierdzą Stany. Bawarya ustępuje Wurtembergowi Wiesensteig, Burgau, Weiblingen; Wurtemberg domowi Badeńskiemu Bondorf, Villingen, Tuttlingen. X. Badeński Wurtembergowi Biberach; Nassau Clivii Deutz, Koenigswinter, Willich.

Bawarya otrzyma Norimberge, Roter, Waldstetten, Schwarzenberg, Castel, Schillingfurst, Kirchbeck, Oettingen, część Taxis, Fugger, Speinfeld, wielumniejszych dzierzaw dotąd udzielnych. Wurtemberg otrzyma Truchsess, Baidl, Egloff, Ysny, Koenigseck, Ochsenhausen, Schussenried, Weissenau, Weingarten, Thurn, wiele innych dzierzaw udzielnych. Baden otrzyma Furstenberg, Trochtelfingen, Moeskirch, Thungen, Leiningen, Loevenstein, Wertheim, Salm, Reiferscheid, wiele innych dzierzaw udzielnych. Clivia i Berg otrzyma Limburg, Styrum, Brugg, Hardenberg, Gimborn, Homburg, Benthheim, Steinfurt, Siegen, Dillenburg, Hadamar, wiele innych dzierzaw udzielnych. Darmstadt otrzyma Breuberg, Haibach, Erbach, Jllenstadt, Stollberg, Riedesel, Solms, Wittgenstein, Hesse Homburg, wiele innych dzierzaw udzielnych. Prymas otrzyma Frankfort, Loewenstein, Rheineck. Nassau, inni XX. otrzymają podobnym sposobem wszelkie dzierwy dotąd udzielne w teraźniejszych krajach swoich zawarte. Do Panów, którym udzielnosc przyznana od związku, należy rząd najwyższy, policya, woyskowa konskrypcya, dochody, prawodawstwo, moneta, sądy; innym którzy udzielnosc tracą, zostawiona własność, i inne przywileje; iako to polowanie i lasy, kopalnie, dziesięciny, ryb łowienie, kollacya beneficjów kościelnych, oddawanie sprawiedliwości.

Wszelkie długi spólnie przez wszystkie stany mają być zapłacone; tak np. Cyrkułu Szwabskiego ciężary spadną na Bawaryę, Wurtemberg, Baden, Hohenlohe, Leyen. Duchowienstwusekularyzowanemu pensye od związku zareczzone. Przymierze z Francją zciąga się iedy-

nie do wojen lądowych. Bawarya powinna utwierdzić Auszburg i Lindau, utrzymując w nich artylleryę, broń, amunicye, magazyny potrzebne do obrony pospolitey. Ratyfikacya związku naznaczona w d. lipca 25.

Nie mamy jeszcze urzędowego doniesienia o zdarzonych przypadkach w Albanii. Z portów Jstryi G. Serras powtórnie morzem wyprowadził dywizyę Francuzką do Albanii. Bernadotte, Mortier chociaż zbliżyli się do granic Saxonii, iednak nie wyszli z kraju Wurtzburgskiego. W Bawaryi nad rzeką Lech obozy wytknięto. Lefevre był w Munchen, i wkrótce powrócił do Auszburga. Kilku regimentom Austriackim kazano zbliżyć się do Jannviertel, ażeby gotowe były do zaięcia twierdzy Braunau, gdy z niej wyndą Francuzi; inne półki do Salzburga poszły. Uzbraianie milicyi po miastach idzie z wielkim pośpiechem i pomyślnym skutkiem; ten projekt był jeszcze ułożony przed ostatnią wojną.

HISZPANIA

MADRID 15 lipca. Angielska eskadra przed portem Cadix krążąca jest słaba; gdy mianowicie Adm. Collingwood musi uważać obróty nasze w Carthagenie; tymczasem Francuzkie i Hiszpańskie okręta pod komendą Adm. Rosilly gotują się korzystać z tej okoliczności, i podobno pierwszym wiatrem pomyślnym wyndą na morze. Czekamy więc wkrótce z tych stron doniesienia o nowej bitwie. Ponieważ zprzymierzona flotta zabrała dywizyę żołnierza lądowego, nie wątpimy, że ma płynąć do Ameryki, ażeby tamę położyła zamysłem G. Miranda. Collingwood bardzo często oddala się od Cadix do Gibraltarskiej cieśniny; z czego korzystając Hiszpańscy żeglarze, bez przeszkody zawiają do portu, iakoteż statki narodów obojętnych; pierwsi szczęśliwie przynieśli kilka mill. piastrow z Mexykańskiego dochodu, przez co papiery nasze nieco się podniosły. Kardynał Sentmanat Cartella Patryarcha Indyjski W. Jałmużnik, umarł w Aranuez lat mając 72. Nie ustaie pogłoska o mającey zgromadzić się liczney armii zprzymierzoney w Andaluzyi; półki Francuzkie do obozu pod Bayonne wytkniętego przybywać zaczęły

WŁOCHY.

MEDIOLAN 25 lipca. Z Neapolu odbieramy wiadomość, że dywizya woysk zapewne Sycyliiskich nie Angielskich, gdyż Scipione la Marra był wodzem onego, jeszcze przed dobyciem Gaety wystąpiła na ląd w Calabrii południowej w Amanthea, liczba ich niewiadoma. Mieszkańce wieyscy broń wziwszy złączyli się z niemi. G. Verdier nadciąga wkrótce zprzewyższającą siłą, gromi, poymanych Calabrow nie mieszkając rozstrzelać każe, inni na okręta uciekli, wsie zrabowano. Co iednak bynajmniej nie strwożyło innych do rządu dawnego przywiązanych; owszem rozszerza się bunt w prowincyi; na przywrócenie spokojności ruszyło woysko do szturmu Gaety użyte. XX. Jezuitów z Neapolu odesłanych 70 przybyło do Rzymu, gdzie ich tymczasowie Ociec S. w klasztorach wygodnie pomieścić kazał. Dobrazakonowi nadane przez Ferdynanda 4 rząd obrócił na szkolne fundusze.

Wezuwiusz Neapolowi grozić przestał, tak dalece, iż od początku Lipca wielu ciekawych cudzoziemców na wierzchołek tej góry wstępować zaczęło, przypatrując się odmianom. Dawny otwór zniknął zasypany zupełnie lawą i popiołem; zrobił się nowy od wschodu, 100 sążni średnicy mający, tyleż głębokości prawie; ten bez porównania przystępniejszy jest od przeszłego otworu, zdaniem wędrowników, którzy spuszcza li się w tę przepaść do połowy. W powszechności mówiąc, góra cała znacznie jest zniżona. D. 15, gdy już oblężenie Gaety kończyć się miało, między Neapolem i Portici zdarzył się okropny przypadek; prowadzone z Castelamare do obozu Francuzkiego 12 wozów prochowych, zajmując się ogień, 6 wyleciało na powietrze, wszystkie konie, 9 ludzi zginęło, domy bliższe zburzone lub uszkodzone, 22 mieszkańców zagrzebanych w rozwalinach; między familie nieszczęściem dotknięte rozdać kazano znaczną sumę.

FRANCYA.

PARYZ 29 Lipca, G. Wimpfen który twierdzą Thionville r. 1792 obronił, r. 1793 powstawszy prze-

ciw rządowi Jakobińskiemu emigrować musiał, oczywiście powrócony, otrzymał teraz urząd znaczny. O rychłym z Anglią pokoju utrzymuje się pogłoska: zamiana ieńców pewnie jest umówiona. W liczbie deputatów Żydowskich znajduje się uczony żyd Portugalski Furtado; ten obrany Prezydentem; prodozycye i projekta rządowe wkrótce będą podane zgromadzeniu, które przystępując do roztrząsania onych otrzyma audyencyą u Napoleona. G. Dumonceau nowy poseł Batawski dziś przybył.

D. 1 Sierpnia. Widząc od czasu dawnego Lorda Yarmouth bawiącego w stolicy naszej, wnosiliśmy że rząd Francuzki z Angielskim o pokoy traktuje; lecz żadney na to pewności nie było. Dopiero mowa Kancelrza Erskine imieniem Królewskim w Parlamencie czytana przy zawieszeniu obrad, rzecz objaśniła, donosząc że Napoleon wezwał nieprzyjaciół do ugody. Mieszka dotąd z nami Yarmouth; zamiana gońców prawie codzienna, powrót wielu Francuzkich Officyerów z niewoli, wyjazd wielu Anglików do oyczyzny, papiery nasze podniosły znowu do 69 procentów. Nadzieję mamy, że poiednią się nakoniec wojujące Mocarstwa, a warunki na zamianę ieńców umówione, razem z przedugodnemi warunkami pokoju ogłoszone zostaną. Ogłoszone razy kilka w pismach Londyńskich zapewne nie są rzetelne, nasze wzmianki o nich żadney nie czynią. Straciliśmy nadzieję widzieć powracające na brzeg lewy Renu woyska lądowe, w czasie krótkim. Nowe okoliczności, związek Renski, odmiany w Rzeszy Niemieckiej sprawione nie dozwolą podobno półkom Francuzkim w 6 tygodniach z Bawaryi i Frankonii zciągnąć do Paryża na wiadomą uroczystość.

Zjazd Żydowski zwraca dziś uwagę powszechną Francuzów; deputowanych jest 95. Komisarze od rządu wyznaczeni przełożyli zgromadzeniu myśl rządową, ażeby ten naród zachowując starodawną religią, lepiej stosować się zaczął do praw krajowych w obywatelskim życiu. Niektórzy stanu Konsyliarze w kommissyi woyskowej projekt ułożyli, ażeby mieszkańcy Paryża od konskrypcyi zostając wolnemi, za każdego młodzieńca pod chorągwią stawac obowiązowanego płacili odtąd do skarbu po 600 franków. Projektu nie pochwalił Napoleon dla tej przyczyny, że równy wzgląd mieć z czasem trzeba na wszystkie inne miasta większe narodu, Lyon, Bordeaux, Nantes, Turin, Genue, Rouen, Marseille, Bruxelles &c. Co gdyby nastąpiło, konskrypcya woyskowa spadałaby zupełnie na samych rolników, a obowiązek bronienia kraju stałby się prawdziwym ciężarem, gdyby wszystkich Francyi mieszkańców zarówno nie dotykał. Diś nawet są dla niektórych pozwolone wyiątki i przywileje, lecz w małej liczbie. Pobłażający nad zamiar prawa młodzieńcom służyć obowiązany urzędnicy, surowie karani bywają, iakeśmy teraz widzieli na kilku miast Mairach.

Eugeniusz znajduje się teraz w Wenecyi, opatrując arsenał, ażeby z niego w czasie przyszłym flotty uzbrojone wychodzić mogły; powiększenie sił morskich głównym odtąd będzie celem rządu naszego, nie tylko we Francyi, ale też w narodach zprzymierzonych. G. Molitor otrzymał wstęgę legionu honorowego. Był odgłos, że Lord Yarmouth podpisywawszy już warunki przedugodne, wczora miał prezentować się w S. Cloud Napoleonowi; powieść zawczesna. W Mediolanie Cenzurę zniesć kazano, autorowie będą w odpowiedzi, gdy co prawom krajowym przeciwnego w pismach swoich umieszczają. Dawniej w Genujskim kraju rząd Francuzki zabronił noszenia sztyletów, puinałów, inney broni ukrytey; lecz gdy mieszkańcy używać oney nie przestawali, ogłoszono zakaz powtórnie, z przydaną dla przestępców karą 6 miesięcznego więzienia, i 500 franków.

BATAWSKA. RP.

HAGA 2 Sierpnia. Według nowego urzadzienia, które uczynił Ludwik Buonaparte, z woyska Francuzkiego zostały w służbie naszej 65 i 72 regimenta piesze, półowa 21 lekkiej piechoty, batalion osad zamorskich, i batalion dezertierów powracających do oyczyzny, którzy w innych korpusach służyć nie mogą; nakoniec GG. Michaud, Monnet, Osten. Tych utrzymanie przez rok ma kosztować 1 million 742 t. zł. holl. Dziś nowa rzeczy postać. Poseł Francuzki G. Dupont nagle wezwany do Paryża wyjechał; półki Francuzkie z żołdu naszego wy-

szłe, którym do Renu niższego ciągnąć kazano, alboteż do Boulogne, zwróciły drogę do granic Westfalskich, i brzegów Ems rzeki; gwardya Hollenderską zostawiono na dawnym stopniu; półki Niemieckie, Waldeck i Saxe Gotha blizkie rozwiązania zatrzymano w całości; słowem nie wiemy czego się spodziewać. Adm. Verhuel uwolnić kazał od służby wielu maytków i rzemieślników okrętowych, dla wieku podeszłego pracować nie zdolnych. Chorągwie, sztandary, flagi okrętowe, inne zabytki tryumfów Batawskich z Leyden, Harlem, miast innych obrządkiem uroczystym, pod strażą woyskową przeniesione do Amerdamu, na miejscu przeznaczonem złożono.

D. 5 Sierpnia. Już nie tylko woyska Francuzkie w kraju naszym będące, ale też narodowe Batawskie, opuszczając Departamenta zachodnie do wschodnich pośpieszają; zkad urodziła się pogłoska, że granice Batawskie w tych stronach znacznie być mają rozszerzone, przez oderwanie od Westfalii niektórych powiatów. Wylizyliśmy półki i GG. Francuzkich, którzy po oddaleniu się wielu innych zostali z nami; zkad jednak wnosić nie trzeba, żebyśmy obowiązani byli tego żołnierza żołdem naszym opatrywać; rząd Francuzki powinien przysłać ów million 742 t. złotych hol. Ministrowie nasi pilnie przemyślają, jakim sposobem większa jeszcze oszczędność wprowadzona być może do administracyi skarbowey, gdyż wydatki roczne dziś przewyższają dochód publiczny blizko 10 millionami. Ludwik Buonaparte wód mineralnych używający w Wisbaden, ztamąd wkrótce ma do nas powrócić, gdyż podobno uroczystość Paryzka musi być opóźniona, przez niepodobieństwo, ażeby armia cała w czasie tak krótkim z Niemiec mogła powrócić.

Anglicy zawczora do Helvoetsluys odesłali resztę Batawskiego garnizonu, który z Prygórka dobrej nadziei został wyprowadzony. Gubernator tej osady Janssens przywoził z sobą Doktora Lichtenstein, który w krajach Afryki południowej bawiąc czas długi, wiele uczynił ważnych wynalazków w botanice i historyi naturalney. Do Scheveningen i drugich portów od rządu przesłane jest ostrzeżenie dla rybitwów naszych, ażeby nie wychodzili na morską głębinę dla przemysłu swojego; gdyż słysząc, że negocyacye między Anglią i Francją zerwane zostały. Może być inna daney przestrogi przyczyna; Fox niedawno rybitwom pozwolił bezpieczney żeglugi, z warunkiem iedynym, ażeby się nie zbliżali nazbyt do Angielskich brzegów. Ludwik Buonaparte prócz zwyczajnych Konsyliarzów stanu, postanowił 50 nadzwyczajnych, którzy w różnych Departamentach rządu głos i miejsce mają, nie odbierając za to pensyi żadney.

PRUSSY.

BERLIN 12 Sierpnia. O żadnych już negocyacyach dworu naszego z Szwedzkim i Angielskim nie słysząc; rzecz zostaje w dawnym stopniu; straciliśmy nadzieję widzieć kiedykolwiek porty Pruskie od straży oswojone, i handel wolny na morzach Bałtyckim i Niemieckim. Zasmuciła kupców naszych wiadomość odebrana z Londynu, iż Admiralicya wszystkie statki Pruskie zkonfiskowawszy, przedawać kazała; pieniądze z tych zebrane, które w portach Angielskich zatrzymano w początku, należeć prosto mają do Króla, z poymanych później na morzu, do korsarzów. Jeżeli to urządzenie zostanie już nieodmienione, wyrachować trudno, iak wielkie summy stracą poddani Fryderyka 3. Według zdania wielu, sam port Gdański straci przynajmniej 20 mill. czer. złotych. Cóż mówić o Stettinie, Elblągu, Królewcu, Memlu, i wielu innych portach mniejszych.

DANIA.

COPPENHAGA 29 Lipca. Kapitan Rossyjski Kruzenstern z okrętem Nadzieia Swiat okrążywszy, d. 23 szczęśliwie zawinął do Helsingor. Buch przyjaciel sławnego Humboldta, własnym kosztem przedsięwziął uczoną podróż do Norwegii i Islandyi. GM. Oxholm, z okoliczności prawa u Anglików zapadłego, które zniosło handel Murzyński, ogłosił, że w osadach Duńskich Indyi zachodniej, S. Jana, Tomasza, i Krzyża, r. 1797 nie znajdowało się ludzi czarnych nad 18 t. w r. zaś 1805 było ich tamże więcej 22 t. chociaż rząd Duński od lat 8 zabronił wprowadzenia ludzi w Afryce kupionych; zkad bierze dowod, że Kolonistowie nasi przez obeyście się łagodne z niewolnikami swemi, powiększyć ludność umieli.